

CITY COLLEGE

Three Year Degree Course

B.A General

Subject- Sanskrit

Part-I

F.M-100

Course-I

Unit-I

(Marks-15)

1.(a) Define and illustrate any three of following metres: 3*3=9

নিম্নলিখিত যে কোন তিনটি ছন্দের উদাহরণসহ লক্ষণ লেখঃ

মালিনী, ইন্দ্রবজ্রা, বসন্ততিলকম্, শিখরিণী, প্রহর্ষিণী

(b) Scan and name the metres in any two of the following: 3*2=6

নিম্নলিখিত যে কোন দুটি পঙ্ক্তির গণবিভাগপূর্বক ছন্দ নির্ণয় করঃ

- i. প্রবর্ততাং প্রকৃতি হিতায় পৃথিবঃ
- ii. এবমাশ্রমবিরুদ্ধবৃতিনা
- iii. পতিকূলে তব দাস্যমপিঞ্চমম্
- iv. সতাং হি সন্দেহপদেষু বস্তুষু

Unit-II

(Marks-10)

2.(a) Decline any three of the following : 1*3

যে কোন তিনটির শব্দরূপ লেখঃ

- i. অস্মদ্ + পঞ্চমী बहुवचनम्
- ii. পথিন্ + তৃতীয়া बहुवचनम्
- iii. পিতৃ + দ্বিতীয়া बहुवचनम्
- iv. নদী + দ্বিতীয়া बहुवचनम्
- v. পতি + সপ্তমী एकवचनम्
- vi. দ্বি + স্ত্রীলিঙ্গ षष्ठी

(b) Conjugate any three of the following: 1*3=3

যে কোন তিনটির ধাতুরূপ লেখ:

- i. भू in लट् 2nd person plural.
- ii. पठ् लृट् 3rd person singular.
- iii. हन् लोट् 2nd person plural.
- iv. अद् लट् 1st person singular
- v. गम् लृट् 2nd person plural.
- vi. सेव् लोट् 1st person singular.

(c) Correct the errors in any four of the following sentences: 1*4= 4

যে কোন চারটি বাক্যের ভ্রম সংশোধন কর

- i. ब्रह्मियां पथे कर्दमो भवति ।
- ii. मुनिः तपोवने अध्यास्ते ।
- iii. महाराजः धर्मेण प्रजान् शास्ति ।
- iv. नक्तं बालकाः शय्यायाम् अधिशेते।
- v. सर्वे जना व्याघ्रं विभति।
- vi. मे मनसि सुखं नास्ति ।

Unit- III

(Marks-25)

3. Discuss the scene of Samudragāṭhā of the fifth act of the drama svapnavāsavadatta. 10

স্বপ্নবাসবদত্ত নাটকের পঞ্চমঙ্কের সমুদ্রগৃহের দৃশ্যের বর্ণনা কর।

or, অথবা

Compare and contrast the characters of Vāsavadatta and Padmāvati. 10

বাসবদত্তা এবং পদ্মাবতীর চরিত্রের তুলনামূলক আলোচনা কর।

4. Translate into Bengali or English any one of the following verse: 5

নিম্নলিখিত যে কোন একটি শ্লোক বাংলায় অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ করঃ

- i. विस्रब्धं हरिणाश्वरन्त्यचक्रिता देशागतप्रव्यया
वृक्षाः पुष्पफलैः समृद्धविटपाः सर्वे दयारक्षिताः।
भुयिष्ठं कपिलानि गोकुलधनान्यक्षेत्रवत्यो दिशो
निःसन्दिग्धमिदं तपोवनमयं धूमो हि बह्वाश्रयः॥
- ii. तीर्थोदोकानि समिधः कुसुमानि दर्भान्
स्वरं वनादुप तयन्तु तपोधनानि।
धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडा-
मिच्छेत तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः॥

5. Explain with reference to the context any one of the following verse: 6

নিম্নলিখিত শ্লোকগুলির মধ্যে যে কোন একটি সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করঃ

- (a) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादुप जायते।
भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे मदतो स्वता॥
- (b) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना
चक्रारपंक्तिरिव गच्छति भाग्यपंक्तिः॥

6. Answer any two of the following questions: 2*2= 4

নিম্নলিখিত যে কোন দুটি প্রশ্নের উত্তর দাওঃ

- a) What was the name of Udayana's lyre? How did he get it back?
উদয়নের বীণার নাম কি? তিনি কিভাবে সেটি ফিরে পেয়েছিলেন?
- b) How many dramas are composed by Bhāsa? Mention names of two dramas based on Vālmiki's Rāmāyaṇa.
ভাস কতগুলি নাটক রচনা করেছিলেন? বাল্মীকির রামায়ণ অবলম্বনে রচিত দুটি নাট্যকৃতির নাম লেখ।
- c) Who was Mahāsenā? Why was he called Mahāsenā?
'মহাসেন' কে? তাঁকে কেন 'মহাসেন' বলা হত?

d) ' तस्मिन् सर्वमधीनं हि यत्राधीनो नराधिपः'

– who is referred to by this remarks? Who said this and why?

এই উক্তির দ্বারা কাকে বোঝানো হয়েছে? কে একথা বলেছিলেন এবং কেন?

Course-II

(Marks-50)

Unit-I

(Marks-10)

7.(a) Who was śukanāsa? To whom he gave his advice? Briefly discuss his advice according to your text: 1+1+8= 10

শুকনাস কে ছিলেন? তিনি কাকে উপদেশ দিয়ে ছিলেন? তোমার পাঠ্যাংশ অনুসারে তাঁর উপদেশ সংক্ষেপে বিবৃত কর।

Or, অথবা

(b) Translate any two of the following passages into Bengali or English: 5*2=10

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদ গুলির মধ্যে যে কোন দুটি বাংলায় অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ কর।

- (i) सर्वथा तमभिनन्दन्ति, तमालपन्ति, तं पार्शे कुर्वन्ति, तं संवर्धयन्ति, तेन सह सुखमवतिष्ठन्ते, तस्मै ददति, तं मित्रतामुपनयन्ति, तस्य वचनं शृण्वन्ति।
- (ii) मिथ्यामाद्यगर्वनिर्भरश्च न प्रणमन्ति देवताभ्यः, न पूजयन्ति द्विजातीन्, न मानयन्ति मान्थान्, नार्चयन्त्यर्चनीयम्, नाभि वादयन्त्यभिवादनाहान्, नाभ्युतिष्ठन्ति गुरून्।
- (iii) तत्र वर्षन्ति, तं बहुमन्यन्ते, तमाप्ततामापादयन्ति, योऽदृनिर्शम् अनवरतमुपरचितान्जलिरधिदैवतमिव विगतान्यकर्तव्यः स्तौति, यो वा मादाम्य-मुदभावयति।

Unit-II

(Marks-20)

8. (a) Account forth case-ending in any two of the following underline words: 2*2=4

নিচে রেখাঙ্কিত যে কোন দুটি পদের কারক বিভক্তি নির্ণয় করঃ

- i. मासं पठति पुस्तकम्।
- ii. नरः पादेन् खञ्जः।

- iii. काकेभ्यो मोदकं रक्षः।
- iv. माता पुत्राय चन्द्रं दर्शयति।

(b) Frame sentences to illustrate any two of the following: 2*2=4

निम्नलिखित ये कौन दूटिर बाक्य प्रयोग करः

- i. हेतौ पञ्चमी।
- ii. निर्धारणे षष्ठी।
- iii. अनादरे चतुर्थी।
- iv. अपवर्गे तृतीया।

©Correct the errors in any four of the following: 1*4=4

निम्नलिखित ये कौन चारटि बाक्येर अशुद्धि संशोधन करः

- i. विना मेघे वज्रपातः अभवत्।
- ii. भवान् यथाविधि शास्त्रं पठ।
- iii. महाराज्ञः त्रयः पुत्रा असन्।
- iv. दिवायां किं करोति भवान्?
- v. विपदे भगवन्तं स्मर।
- vi. पथेन गच्छति वणिगजनः।

(d) Join in sandhi in any four of the following: 1*4=4

निम्नलिखित ये कौन चारटि सन्धि करः

- i. उप् + एहि
- ii. गो + अक्षः
- iii. गो + इन्द्र
- iv. मम + ओष्ठः
- v. याचते + अर्थम्
- vi. सम् + कृतः
- vii. पितृ + अनुमतिः

(e) Disjoin the sandhi in any four of the following: 1*4=4

निम्नलिखित ये कौन चारटिर सन्धिविच्छेद करः

- i. महाल्लाभः
- ii. पतंस्तरुः

- iii. धावंपञ्चलागः
- iv. वाग् हरिः
- v. तह्यम्बु
- vi. अमी अम्नाः
- vii. संस्कृतः

Unit-III
(Marks-20)

9. Translate into Sanskrit any one of the following : 10

যে কোন একটি অনুচ্ছেদের সংস্কৃত অনুবাদ করঃ

- i. Then the sun set. By and by night come. The traveller lost his way in the dark forest. Suddenly he saw light. He slowly moved towards. He found a little hut there. He was very tired. So he approached the door of the hut and knocked. Just then the door was open . He was surprised to see a lady with a lamp.

তখন সূর্য অস্ত গেল। ক্রমে রাত্রি হল। পথিকটি সেই বনের মধ্যে অন্ধকারে পথ হারাল। হঠাৎ সে দূরে একটি আলো দেখতে পেল। সে ধীরে ধীরে সেদিকে এগোতে লাগল। সেখানে একটি ক্ষুদ্র কুটির তার নজরে এল। সে ছিল অত্যন্ত পরিশ্রান্ত। তাই সে কুটিরের দরজার কাছে গেল এবং করাঘাত করল। ততক্ষণে দরজা খুলল। দীপ হাতে এক রমণীকে দেখে বিস্মিত হল।

- ii. Srimatī Sarojini Naidu was better known to the world as the Nightingale of India. She wrote poems which still charm the people, all over the world. She was truly admired for her poetic gift; But she was truly admired by her country men for her fight for freedom Sarojini, the patriot was greater than Sarojini, the poet.

শ্রীমতি সরোজিনী নাইডু 'ভারতের নাইটিঙ্গেল' রূপেই পৃথিবীতে সমধিক পরিচিত। যে কবিতা তিনি রচনা করেছেন তা আজও সারা পৃথিবীতে জনগণকে মুগ্ধ করে। তিনি তাঁর কাব্যিক প্রতিভার জন্য সমাদৃত হন। কিন্তু প্রকৃতপক্ষে তাঁর স্বাধীনতার জন্য সংগ্রামের কারণেই তিনি তাঁর দেশবাসীর দ্বারা সমাদৃত হন। দেশপ্রেমিকা সরোজিনী অপেক্ষা মহীয়সী।

10. Read the following passage and answer the questions in Sanskrit (in Devanāgarī Script only): 10

নিচের অনুচ্ছেদটি পড় এবং দেবনাগরী হরফে সংস্কৃতভাষায় প্রশ্নগুলির উত্তর দাওঃ

अहमेकदा दक्षिणारण्ये-एको वृद्धव्याघ्रः स्नातः कुशदस्तः सरस्तीरे व्रुते- भोः भोः पान्थाः। इदं सुवर्णकंकणं गृह्यताम्। ततो लोभाकृष्टेन केनचित् पान्थेतालोचितम् भाग्येनौतत् सम्भवति। तन्निरूपयामि तावत्। प्रकाशं

व्रुते कुत्र तव कङ्कणम्? ब्याग्रो हस्तं प्रसार्य दर्शयति। पान्थोऽवदत् कथं मारात्मके त्वयि विश्वासः? ब्याग्रः उवाच – शृणु रे पान्थ; प्रागेव यौवन दशायामतिदुर्वृत्त आसम्। अनेक गोमानुषाणां वधात्मे पुत्रा मृता दाराश्च। वंशाहीनश्चाहम्। ततः केनचित् धार्मिकाणाहमादिष्टः दानधर्मादिकं चरतु भवान्।

- i. ब्याग्रस्य हस्ते किमासीत्? 1
- ii. ब्याग्रः किं दातुमिच्छति स्म? 1
- iii. पान्थः कीदृशः अभवत्? किं वा सोऽपृच्छत्? 1+2=3
- iv. ब्याग्रेण किमुक्तम्? 1
- v. कुत्रासीत् वृद्धः ब्याग्रः? 1
- vi. कथं पान्थः लोभाकृष्टः अभवत्? 2